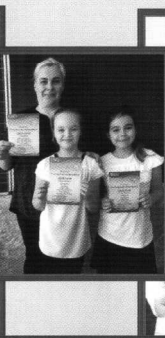

№ 8 2019

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

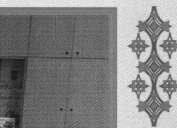
З Днем Незалежності, Україно!

*Розповідь про мій 3-А клас.
Алла Вихор, вчитель початкових класів
школи І–ІІІ ст. № 111
імені С.А. Ковпака м. Києва.*

*Клас Т.Г.Шевченка. Наталія Плешко,
вчитель початкових класів, вчитель-методист
Реваківського ЗЗСО І–ІІІ ст.
Кіцманського р-ну Чернівецької обл.*

Ідентифікаційний код 02136554
БІБЛІОТЕКА
Філія №2

Тамара ПРОШКУРАТОВА,

доцент кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін
Педагогічного інституту Київського університету ім. Б.Грінченка,
Герой України, Заслужений учитель України;

Аліна ПАРХОМЕНКО,

методист Навчальної лабораторії творчої педагогіки
Київського університету ім. Б. Грінченка

Система інтегрованих завдань з теми 'Життя рослин у довкіллі'

Державним стандартом початкової школи загальної освіти передбачається одне з найголовніших завдань — всебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів бажання вчитися. Пошуки шляхів удосконалення системи освіти в початковій школі привели до відродження такого методичного явища, як інтеграція навчання. Актуальність ідеї інтегрованого навчання полягає в тому, що вона є оптимальною для сучасного етапу розвитку національної школи.

Про важливість інтеграції знань ідеться у Законі України "Про освіту". Сучасні вчені, а саме О.Савченко, Н.Бібік, М.Масол зробили значний внесок у дослідження принципу інтегрованого підходу в процесі навчання молодших школярів.

Цікавим прикладом інтегрованого підходу до навчання молодших школярів є проект "Освіта для життя", розроблений групою викладачів Київського університету імені Бориса Грінченка, під керівництвом ректора Віктора Олександровича Огнев'юка. Проект формує в учнів цілісну картину світу через систему завдань про природу, суспільство, мову, літературу, мистецтво, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності, способи дослідницької роботи.

Пропонуємо систему інтегрованих завдань з теми **"Життя рослин у довкіллі"**, які можна використовувати в 1 і 2 класах, у групах продовженого дня, під час позакласної роботи.

➤ Прочитай/прослухай текст. Яким рослинам і де найкраще рости?

Здоровенний дуб і маленька кульбабка, яскравий тюльпан і запашна фіалка — все це рослини.

Ростуть рослини там, де для них удосталь сонячного світла і тепла, води, поживних речовин.

Для дуба й ліщини — це ліс. Для конюшини й кульбаби — луг. Осока добре росте на березі річки чи ставка. А от ряска чи латаття біле — у воді.

Каштан облюбував місце в парках, скверах, троянда — на клумбі, а соняшник — на полі чи городі.

• Як називаються парки у твоєму місті?

Прочитай, з'ясуй значення незнайомих тобі слів.

У твій словничок:

Байрак	Бір
Діброва	Ліс
Парк	Сад
Сквер	Узлісся
Хаша	Чагарник

Що із зазначеного є поблизу твоєї школи.

• Розглянь малюнок "Довкілля дерева".

Чи згоден ти з тим, що дерева пов'язані із сонцем, дощем, птахами, комахами та іншими тваринами? Обґрунтуй свій вибір.

Напиши, які рослини ростуть у шкільному довкіллі.

Обведи назви дерев зеленим кольором, кущів — жовтим, трав'янистих рослин — синім.

Доповни речення.

Рослини можуть рости скрізь: ...

Кожна рослина має:

Для життя рослині потрібні: ...

Досліди, як доглядають за рослинами навесні в довкіллі твоєї школи? Обведи правильні відповіді.

- 1) білять кору дерев;
- 2) поливають і розпушують ґрунт;
- 3) підготовляють дерева до зимівлі;
- 4) прикрашають гірляндами;
- 5) саджають молоді деревця.

➤ Прочитай вірш про липку. Проговори слова, з якими липка звертається до дитини.

Я, маленька липка,
Виросту велика, —
Не ламай мене.
Я медовим цвітом
Зацвіту над світом, —
Бережи мене.

Тінь тобі я кину
У гарячу днину, —
Ти шануй мене.
Від дощу сховаю
Вранці серед маю, —
Ти полий мене.

Будемо з тобою
Ми рости обое, —
Ти люби мене.
Виростеш за роки,
Підеш в світ широкий, —
Не забудь мене.

Платон Воронько

• Познач стрілками, які весняні роботи люди виконують у полі, які у саду, які на городах, а які — на клумбах.

Поле	сіють пшеницю висаджують помідори білять дерева	Сад
Город	висаджують тюльпани садять картоплю садять смородину сіють чорнобривці сіють цукровий буряк	Клумба

➤ Прочитай текст.

Дмитрик з Марійкою, мамою і татом у вихідний день відпочивали на свіжому повітрі.

Під час прогулянки Марійка затіяла гру:

— Хто назве найбільше рослин, той і виграє, — сказала Марійка і почала називати: сосна, береза, дуб, соняшник.
— Вільха, бузок, горобина, — продовжив Дмитрик.
Тато слухав, як змагаються діти і сказав:
— Щоб назвати всі рослини вам і дня не вистачить.
— А я можу кількома словами назвати багато рослин, — сказала мама.

Діти зацікавлено чекали.

— Дерев, кущі, трави, — сказала мама.

Досліди, чим відрізняються дерева, кущі, трав'яні рослини.

Намалюй дерево, кущ, трав'янисту рослину.

Запиши приклади рослин, які ростуть у шкільному довкіллі.

Дерева: осика, _____

Кущі: жасмин, _____

Трав'янисті рослини: кульбаба, _____

• Рослини бувають дикорослі і культурні. Обведи зайву рослину.

Дуб, береза, троянда, сосна, яблуня.

Самшит, бузок, смородина, пшениця, малина.

Волошка, виноград, кропива, соняшник, щавель.

Першою зацвітає вільха. Досить лише доторкнутися до гілки вільхи із сережками, як вітер підхопить цілу хмару жовтого пилу.

✓ Поміркуй, які дерева навесні прикрашаються сережками. Запиши їх.

Досліди, коли починають цвісти:

черемха _____

бузок _____

каштан _____

яблуня _____

калина _____

✓ Поміркуй. Для чого цвітуть дерева?

➤ Прочитай/прослухай текст. Придумай запитання.

Неначе густим молоком облиті фруктові дерева.

Ось виструнчились у весняному святковому вбранні вишні, сливи, черешні, груші. І очей від них не одведеш! Тягне до них. Підійдеш, милуєшся — не намилиєшся. Очі радіють, душа радіє.

• Прослухай пісню "Садок вишневий коло хати" на слова Тараса Григоровича Шевченка. Які почуття викликає пісня?

Обведи рослини, з яких виготовляють:

Хліб — овес, пшениця, жито.

Одяг — кульбаба, бавовна, коноплі.

Олію — картопля, оливки, соняшник.

Чіпси — картопля, фрукти, гречка.

• Якій рослині належить листок, плід, кора, квітка? З'єднай лініями.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Сполучи назву дерева з малюнком.

Випиши назви дерев, які є у твоєму довідку.

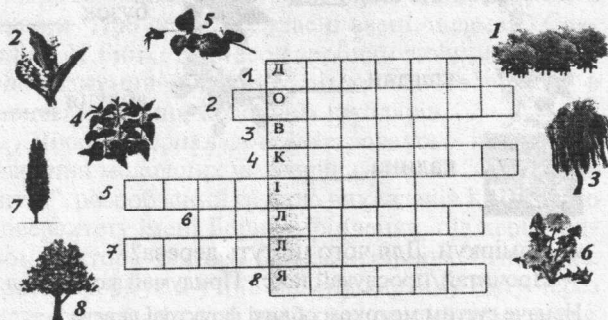
Яблуна
Каштан
Пальма
Баобаб
Тополя
Горобина
Береза
Дуб

Відгадай загадку. Але щоб її прочитати, потрібно обчислити вирази. Відгадку запиши.

у	62 - 20		ч	65 - 10		р	57 + 30	
и	34 + 50		з	86 + 10		в	54 - 30	
щ	73 + 20		ь	91 - 50		т	92 - 40	
а	83 - 10		м	70 + 28		о	60 + 34	

93	94	98	94	24	55	84	52	41	73	
87	94	96	42	98	42	24	55	84	52	41

Розгадай кросворд.

Досліди, на яких рослинах раніше з'являються квіти, а на яких — листя?

Закінчи речення.

Дерева можуть бути скрізь: _____

Кожне дерево має _____

Для життя дерев потрібні _____

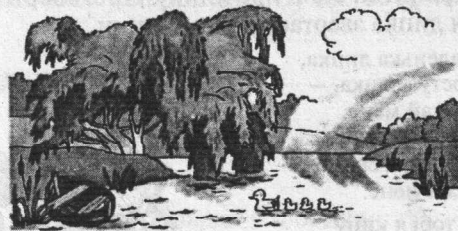
Крім спільного, кожне дерево має щось своє, особливе. Саме цим дерева різняться між собою.

• Яку частину зображеної рослини забув намалювати художник? Домалюй.
Назви, з яких частин складається рослина.

> Прочитай/прослухай текст. Доведи, що українці люблять і шанують вербу.

В Україні з давніх-давен шанують вербу. Цвіт верби — прекрасне і зворушливе диво природи. Вербового квіту ждуть з нетерпінням, як і самої весни. Вербами обсаджують ставки, береги річок. Верболози молодію ніжною зеленню першими милують наше око, коли інші дерева ще голі, не пробудилися від зимової сплячки. Верби над водою — окраса як села, так і Київської Русанівки. Вербова кора має цілющі властивості.

Верба — народний символ України
Тиждень перед Великоднем називається Вербним тижнем.

> Прочитай/прослухай текст "Вербова гілочка".

У Вербну неділю бабуня привезла Дмитрику посвячену вербову гілочку. Узав хлопчик ту гілочку й поставив у вазу з водою. Через деякий час дивиться, а на гілочці розпустилися листочки. Зрадив Дмитрик, вийняв гілочку з води, щоб мамі похвалитися, і побачив на кінчику корінці:

— Мамо, поглянь: моя гілочка на дерево перетворилася!
— Ще не перетворилася! Одягайся, підемо твою гілочку садити в землю.

Дмитрик старанно доглядає за своїм саджанцем, поливає його. Наступного року і в Дмитрика у дворі виросте невеличка вербичка.

Квітує рідна земля, квітує Україна. Який настрій викликає у тебе весняне цвітіння природи? Запиши.

> Прочитай/прослухай вірш. Вивчи напам'ять.

Зима... і пролісок блакитний,
Навколо ще лежать сніги.
А він всміхається привітний,
А він вже скинув ланцюги.

• Який характер у цих квіточок? Обведи:
сильні вони чи слабкі;
сміливі чи боязкі;
волелюбні чи покірні;
суворі чи ласкаві?

> Прочитай текст. Підпиши назви квітів, які згадуються у творі.

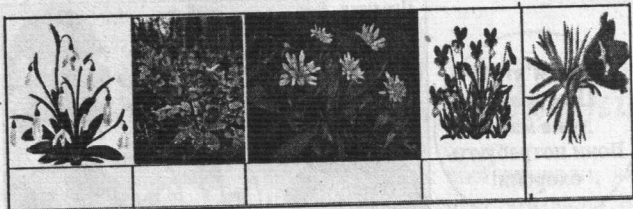
Квіти — землі окраса

Життя квітів починається з пролісків. Пролісок — квітка ніжна, але смілива й нетерпляча. Ще не зійде сніг, а вже пнеться цупкий паросток.

І негайно ж заквітує ряст. Квіти рясту фіалкові — теплі й сонячні. Вони вже пахнуть.

Потім з'являється жовтий козелець. Квітка жовта, як сонце.

Густим килимом вкривають теплу землю фіалки. Вони пахнуть ніжно й радісно... Випростовує свої м'які волохаті пелюстки тихий сон.

Познач зеленим кольором намальовані квіти, які зростають у твоїй місцевості.

Поясни свій вибір.

Продовж міркування. Не можна зривати першочітати, тому що ...

Закінчи речення.

Квіти можуть бути скрізь: у лісі, _____

Кожна квітка має: корінь, _____

Для життя квітів потрібні: вода, _____

Крім спільного, кожна квітка має особливе. Саме цим одна квітка відрізняється від інших.

➤ Прочитай текст. Подумай, чому Дмитрик не зірвав квітки?

Вранці Дмитрик прийшов до шкільного парку і побачив конвалію. Зачарований красою квітки, хлопчик довго стояв перед нею. Дмитрику захотілось зірвати її і подарувати Марійці. Він простяг руку та враз уявив собі: що ж станеться з парком без конвалії? Затулив долонею квітку. У парку стало похмуро, незатишно. Дмитрик відтулив долоню, і маленькі тендітні дзвіночки конвалії, здається, всміхнулися сонечку, небу і самому Дмитрику.

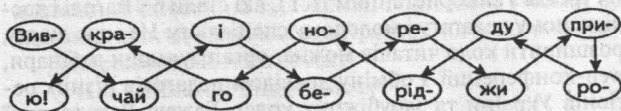
Хіба ж можна цю красу зірвати?

І тоді Дмитрик вирішив конвалію намалювати.

Намалюй свою конвалію.

Прочитай прислів'я, рухаючись за стрілкою. Запиши його.

• Якої форми квітники є в довкіллі твоєї школи. Накресли їх.

Випиши, які з перелічених квітів цвітуть зараз на них.

Тюльпани, чорнобривці, крокуси, маргаритки, форзиція, примула, нарциси, айстри, жоржини, фіалки, гіацинти.

Випиши професії людей, пов'язані з квітами. Напиши свої.

Продавець, ландшафтний дизайнер, садівник, флорист, ветеринар.

• Які з зображених предметів потрібні для догляду за квітником? Запиши їх.

• У колекції Дмитрика і Марійки були марки із зображенням квітів. Запиши назви квітів, зображених на марках, які ростуть у довкіллі твоєї школи. Якщо в тебе є подібні марки, припеси і покажи їх друзям.

• Придивися до фіолетово-рожевої медунки — яка ошатна квітка — і придумай казочку "Чому у медунки солодке ім'я".

➤ Прочитай вірш.

Тарасик теж попрацював
Рве Маринка у торбинку
звіробій і материнку.
Оля, Толя, Шура, Ната
вже сніпок нарвали м'яти.
Клава, Боря і Сергій
рвуть ромашку й деревій,
а Тарасик на дубочку
рве собі... штани й сорочку.

• Що можна сказати про заголовок до вірша?
➤ Прочитай і вивчи скороговку.

Ой, збирала Маргаритка маргаритки на горі.
Розгубила маргаритки Маргаритка у дворі.

Маргаритка — ім'я дівчинки, маргаритки — назва квітів.

Зверни увагу!

Імена людей пишуться з великої букви.

• Прочитай речення. Поясни правопис виділених слів. Спиши речення.

Гриць, Микола і Петро збирали грицики, миколайчики і петрові батоги.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Грицики, петрові батоги та миколайчики мають лікувальні властивості. Їх називають лікарськими.

- Запитай у старших, які лікарські рослини є в довкіллі твоєї школи. Запиши їх.
- Які з нижче названих трав'янистих рослин можна вживати сирими. Підкресли їх.

Кульбаба, картопля, петрушка, кріп, спориш, кропива, пір'ячко цибулі, пір'ячко часнику, рукола, редиска, буряк, щавель, листя салату, капуста.

- Зberi букет здоров'я із квітів шкільного довкілля. Запиши їх назви.

Мати-й-мачуха

Тільки сонечко пригріло,
Мати-й-мачуха з'явилась.
Серед чорної землі
Сяють сонечка малі.

В. Паронова

- ✓ Як ти гадаєш, чому ця квітка має таку назву?

- Дмитрикові батьки здали в аптеку 33 кг звіробою, а чистотілу – на 6 кг більше. Скільки всього кілограмів лікарських рослин здали Дмитрикові батьки?

Склади і розв'яжи задачу про збір лікарських рослин родиною, в якій проживає Марійка.

Запам'ятай!
Цих рослин
дуже мало.
Вони потребують
охорони!

Досліди, чи є ці рослини у твоєму шкільному довкіллі.

Склади і запиши спонукальні речення про охорону рослин.

Наприклад: *Не рви лісових квітів!*

Деякі рослини можуть зникнути. Тому їх занесли до Червоної книги України. Усі вони охороняються законом.

- Прочитай вірш. Чого він тебе вчить?

Я квітку лісову не стану рвати,
її додому я не понесу,
бо вдома їй джмеля не погойдати
і не попити ранками росу!

А. Костецький

У матеріалі використано вірші українських поетів.

ПІВСТОЛІТТЯ РАЗОМ. ЯК ЦЕ БУЛО

'Початкова школа' – друг і порадник учителя

Вітаю з ювілейним випуском часопису. Завдяки згуртованості колективу редакції, їхній професійній компетентності, творчій активності і безперечному таланту авторів, серед яких – академіки НАПН України: Н.Бібік, М.Вашуленко, О.Савченко та вчителям, які щойно розпочали свій професійний шлях, часопис має стійкий імідж серед фахових видань. Цінне й те, що незмінною позицією журналу є презентація нових педагогічних технологій та висвітлення передового педагогічного досвіду вчителя. Інформація журналу завжди актуальна, корисна і цікава як для вченого, так і для діючого та майбутнього вчителя.

Для мене особисто названий часопис – частина світогляду, підґрунтя становлення професійного "Я-образу", друг, на сторінках якого є можливість поділитися своїми думками та пропозиціями.

Бажаю головному редактору А.М.Лук'янець та всьому колективу славетного журналу подальшого процвітання, яскравого творчого життя, нових досягнень і перемог.

З повагою,

Олександр МИТНИК,

доктор педагогічних наук, професор

Доброго дня, улюблене видавництво!

Кожного разу з великим нетерпінням відкриваю новий випуск журналу "Початкова школа". Завжди цікаво, доречно, достовірно та практично! Щиро дякую Вам за надзвичайно корисні та цікаві публікації. Але для мене, як для вчителя-логопеда, який працює з молодшими школярами, дещо замало статей, які стосуються категорій дітей, що мають вади психофізичного розвитку, проблем адаптації, інтеграції та інклюзії цих дітей у соціальне середовище. Також не вистачає електронних випусків журналу, електронних додатків (зразків документації, конспектів уроків, презентацій, матеріалів для проведення уроків з використанням ІКТ), які стали б у нагоді і досвідченому педагогу і молодому спеціалісту. На мою думку, розширити коло читачів можна, організувавши вебінари, web-конференції з обміну досвідом педагогів різних регіонів України та зарубіжних колег. Бажаю Вам творчої наснаги, натхнення, запалу! Так тримати!

Катерина КОСЯК,

ваш постійний читач –
вчитель-логопед школи І ст. № 311
Деснянського району м. Києва

«ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
щомісячний науково-методичний журнал

№ 8 (602) СЕРПЕНЬ 2019

Засновники –
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видавець –
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видається з липня 1969 року
Київ

Головний редактор

Алла ЛУК'ЯНЕЦЬ, кандидат педагогічних наук,
заслужений працівник народної освіти України

Редакційна колегія:

Іван БЕХ, Надія БІБІК, Микола ВАШУЛЕЙКО,
Галина ДРЕВАЛЬ, Валентина ЗАТОРЖИНСЬКА,
Людмила КОВАЛЬ, Ярослава КОДЛЮК,
Юлія КОЛЕСНИКОВА (*завідувач відділу*),
Тетяна КОХНО, Людмила ЛІЩИНСЬКА,
Людмила ЛОПУШАНСЬКА (*відповідальний секретар*), Алевтина ЛОТОЦЬКА,
Світлана МАРТИНЕНКО, Віра МЕЛЕШКО,
Олександр МИТНИК, Антоніна МОВЧУН,
Ізоolda НІЗЕЛЬСЬКА, Оксана ОНОПРІЄНКО,
Наталія ПАРХОМЕНКО, Тамара ПИРОЖЕНКО,
Тамара ПОНИМАНСЬКА, Катерина ПОНОМАРЬОВА,
Катерина ПРИЩЕПА, Тетяна ПУШКАРЬОВА,
Олександра САВЧЕНКО, Світлана СТІЛЬЦЬ,
Світлана ТАРНАВСЬКА, Володимир ТИМЕНКО,
Ольга ХОРОШКОВСЬКА, Людмила ХОРУЖА,
Тетяна ЯРЕМЧУК (*завідувач відділу*).

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України серія КВ, №6506 від 09.09.2002 року.
Підписано до друку 23.07.2019. Формат 84х108/16.
Папір газетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 6,72.
Умовн. фарбовідб. 6,72. Обл.-вид. арк. 9,75.
Зам. 0104908.

Адреса редакції: 04213, Київ,
вул. Прирічна, 25-А, к. 12,
тел./факс (044) 501-03-87
www.pochatkova-shkola.net
e-mail: pochatkovasc.ua@gmail.com

Видруковано у видавництві «Преса України»,
03148, Київ, вул. Героїв Космосу, 6
Свідцтво № 35481684
<http://www.pressa.kiev.ua/>.
Якість друку повністю відповідає наданому видавцем
видавничому оригіналу.

© «Початкова школа», 2019

ЗМІСТ

До нового навчального року

НУШ: методичні рекомендації щодо роботи
за підручниками для 2 класу 1

Самбірському педколеджу ім. І.Филипчика – 80

Рондяк Л. Мовленнєво-творчий тренінг як засіб формування
мовленнєвої компетентності майбутніх учителів
початкової школи 7

Стратегія початкової освіти

Булахова Л., Жук Г. Десять ключових компетентностей –
основа формування успішного громадянина 10

Методика навчання

Савченко О. Новий підручник «Читання» для 2 класу:
методичний коментар і тематичне планування 14

Вашуленко М., Дубовик С. Тематично-календарне планування
з української мови, 2 клас 20

Заставська Г. Урок роботи з дитячою книжкою, 1 клас 24

Іваненко О. Розвиток емоційного інтелекту на прикладі
складання есе 26

Шоповалова Т. Ранкові зустрічі. Тиждень 5 «Осінь мозаїка» 28

Мокрій Л. Математичний калейдоскоп 32

Прошкураторова Т., Пархоменко А. Система інтегрованих завдань
з теми «Життя рослин у довкіллі» 38

Творчий проект

Ляшишина Л. Символи моєї Батьківщини 43

Чорна Н., Григор'єва Т., Лаврова Н., Голубенко К. Посилення
національно-патріотичного виховання учнів
на кращих традиціях та звичаях українського народу 46

Авторська програма

Поліщук В., Поліщук Т. Формування життєвих компетенцій
у молодшому шкільному віці 53

Бесіди про духовність і мораль

Голибард Є. Людина думкою збагачується 58

Слово художній самодіяльності

Крат Л. Нема без кореня рослини, а нас, людей,
без Батьківщини. Свято до Дня Незалежності України 60

Конкурс «Розповідь про добрі справи» 63

Передрук будь-якого матеріалу українською або іншими мовами
без письмової згоди редакції заборонено.

000000136331

Бібліотека Київського університету ім. Б. Грінченка

Індекс 74404, 95444

Здійсни мрію першокласника.
Даніїл Орлов, учень 3 класу Кам'янського НВК
Ізюмської районної ради Харківської обл.
Вчитель – Ірина Сінна.

Анастасія Яблоновська, Поліна Сидорук,
учениці 3 класу Петрівської ЗОШ І–ІІІ ст.
Волноваського р-ну Донецької обл.
Вчитель – Світлана Зінченко.

Колючий друг.
Анна Крайчик

Допомога пернатим.
Святослав Григорян,
Тарас Журавчак.

Криниченька.
Софія Журавчак

**Щоб добро людям дарувати,
треба з себе починати.**
Анастасія Черняк, учениця 3-А класу
Запорізької ЗОШ І–ІІІ ст. № 69.
Вчитель – Олександра Повстяна.

Малюнки учнів 2 класу Східницької ЗОШ І–ІІІ ст. № 2
Бориславської міської ради Львівської обл. Вчитель – Галина Шийка.

Зберігаємо і прикрашаємо Терсу.
Максим Пінчук

Переселення пролісків.
Олександр Косенков

Добре, коли не сама.
Ірина Зенькевич

Малюнки учнів 2 класу Писарівської ЗОШ І–ІІ ст. Синельниківського р-ну Дніпропетровської обл.
Вчитель – Алла Петрина.